

використанням проблемно-творчих інноваційних технологій навчання. В рамках науково-дослідної роботи студенти мають можливість брати активну участь у проектах кафедри і демонструвати результати своєї роботи на щорічних Всеукраїнських науково-практичних конференціях студентів, аспірантів та молодих вчених, які організує і проводить кафедра соціології.

**Чалюк Ю. О.**

**Chaliuk.lamur4ik@bigmir.net**

канд. екон. наук, доцент кафедри соціології

ДВНЗ Київський національний

економічний університет імені Вадима Гетьмана,

м.Київ, Україна

## **АВТОРСЬКЕ ПРАВО У СУЧАСНОМУ МЕДІА-ПРОСТОРІ**

У сучасних умовах глобального впливу мережі Інтернет на суспільство значно зросла кількість порушень авторського права. Інститут вільного використання творів є важливим для підтримання балансу між правами авторів та потребами суспільства. Щодо українського законодавства, то Цивільним кодексом України передбачено, що твір може бути вільно, без згоди автора та інших осіб, та безоплатно використаний будь-якою особою: по-перше, цитата з правомірно опублікованого твору або як ілюстрація у виданнях, радіо- і телепередачах, фонограмах та відеограмах, призначених для навчання, за умови зазначення джерела запозичення та ім'я автора, якщо воно вказане в такому джерелі, та в обсязі, виправданому поставленою метою; по-друге, для відтворення у судовому та адміністративному провадженні в обсязі, виправданому цією метою. Особа, яка використовує твір, зобов'язана зазначити ім'я автора твору та джерело запозичення [1].

Закон України «Про авторське право і суміжні права» передбачає перелік випадків, коли без згоди автора можливе використання твору, але із зазначенням імені автора і джерела запозичення. Наприклад, цитати обговорення з метою

висвітлення поточних подій засобами фотографії або кінематографії; публічне сповіщення або інше публічне повідомлення щодо творів, побачених або почутих під час перебігу поточних подій, в обсязі, виправданому інформаційною метою; відтворення у каталогах творів, виставлених на доступних публіці виставках, аукціонах, ярмарках або у колекціях для висвітлення зазначених заходів, без використання цих каталогів у комерційних цілях. Цей перелік вільного використання творів є вичерпним. Допускається без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право, репрографічне відтворення одного примірника твору бібліотеками та архівами, діяльність яких не спрямована прямо або опосередковано на одержання прибутку. Можливо також без дозволу автора і без виплати авторської винагороди відтворювати виключно в особистих цілях або для кола сім'ї попередньо правомірно оприлюднені твори. Твори і виконання, зафіксовані у фонограмах, відеограмах, їх примірниках, а також аудіовізуальні твори та їх примірники допускається відтворювати у домашніх умовах виключно в особистих цілях або для кола сім'ї без дозволу автора (авторів), виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм, але з виплатою їм винагороди [2].

Доцільно зазначити, що інститут вільного використання об'єктів авторського права в Україні базується на принципах Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, Угоди ТРІПС і договорів ВОІВ. В Україні в основу обмежень майнових прав інтелектуальної власності покладено принципи, відповідно до яких дозволяється використання об'єкта авторського права і суміжних прав та якщо це не завдає шкоди нормальному використанню цього твору, не порушує законних інтересів суб'єктів авторського права.

Міжнародна Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРІПС, ст. 19) поширила зазначені принципи щодо можливих обмежень виключних авторських прав на всі об'єкти інтелектуальної власності, які підпадають під дію її положень. Принципи обмежень майнових прав авторів творів, передбачені Бернською конвенцією, також були закріплені у Договорі ВОІВ (Всесвітня Організація Інтелектуальної Власності) про авторське право. У науковій літературі дотримання

трьох принципів вищевказаних нормативно-правових актів щодо вільного відтворення творів без згоди автора отримало назву трирівневого тесту [3].

Відповідно до Директиви ЄС «Про гармонізацію певних аспектів авторського права в інформаційному суспільстві» тимчасові дії з відтворення, що мають короткочасний або епізодичний характер і супроводжуються залученням посередника, а також ті дії з відтворення, які не мають самостійного економічного значення, повинні бути виключені з права на відтворення. Держави-члени ЄС можуть передбачити винятки або обмеження права відтворення у наступних випадках. По-перше, стосовно відтворень на папері або будь-якому подібному носії, що здійснюються за допомогою фотографічної техніки або іншого процесу з подібними ефектами, за винятком нотних текстів та за умови, що правоволодільці отримують справедливу винагороду. По-друге, стосовно відтворень на будь-якому носії фізичною особою для особистого використання і для цілей, що не є прямо або опосередковано комерційними, за умови, що правоволодільці отримують справедливу винагороду [4].

Законодавство України гармонізовано із європейським законодавством та регулюється дуже подібно. Однак, корисним буде вивчення американського досвіду з переліком тих відстав, за яких дозволене вільне використання твору без дозволу автора. До них належать мета, характер, обсяг, значимість та результат такого використання. І всі вони використовуються у сукупності. Американська система є більш гнучкою. І саме завдяки цьому немає постійної необхідності оновлювати законодавство відповідно до суспільного розвитку.

У висновках важливо підкреслити наступне. Кожна конкретна ситуація повинна розглядатись окремо з вивченням сукупності всіх об'єктивних і суб'єктивних причин та обставин, адже чітко встановити законодавчі вимоги неможливо. Тому судді мають бути кваліфікованими та достатньо обізнаними задля прийняття вірного рішення. Створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності є першим кроком до розвитку України у цьому напрямку, що обов'язково

сприятиме покращенню регулювання відносин, які виникають з приводу захисту прав інтелектуальної власності.

### **Використана література:**

1. Цивільний кодекс України: закон України від 16 січня 2003 р. Відомості Верховної Ради України, 2003. № 40. Ст. 356.

2. Закон України «Про авторське право і суміжні права» (в редакції Закону України від 11.07.2001 N 2627-III, з подальшими змінами та доповненнями, останні внесені ЗУ від 20.11.2003 р.) від 23.12.93 N3792-XII.

3. Договір ВОІВ з авторського права, дата укладання 20.12.96. Дата приєднання — 20.09.2001, дата ратифікації — 23.12.93. Дата набрання чинності для України — 03.11.1995.

4. Директива ЄС 2001/29/ЄС «Про гармонізацію певних аспектів авторського права в інформаційному суспільстві», дата укладання 22.05.2001.

### **2.6. Пізнавальний потенціал міждисциплінарних соціологічних досліджень в умовах глобалізації**

**Chornomord Yevheniia**

*Evgesha\_ch@ukr.net*

Second year student

Faculty of international economic relations

**Mkrtichan O. A.**

ph.d.of pedagogical sciences, associate professor  
Simon Kuznets Kharkiv national university of economics

## **IN THE SEARCH OF THE MIDDLE CLASS: PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT**